

SpiNeT

Postbus 48, 6590 AA Gennep
secretariaat-cssp@missie-geest.nl
www.missie-geest.nl
IBAN NL72RABO0116166444
BIC RABONL2U

SPIRITIJS NEDERLANDS TIJDSCHRIFT

Jaargang 74 no. 8

november 2019

Verslag van de vergadering van SCCAI in Abuja Nigeria

De tweejaarlijkse vergadering van de SCCAI (Spiritan Conference of the Circumscriptions of Africa and the Islands) vond plaats van 25 tot 31 augustus 2019 in Abuja, Nigeria. De vergadering was goed bezocht. De provinciale oversten die niet aanwezig konden zijn, werden vertegenwoordigd door een lid van hun provinciale raad. Drie raadsleden van de Algemeen Bestuur in Rome, Bede Ukwuije, Alain Mayama en John Shiao en ook de directeur van vorming en onderwijs in het generaalat, Florentine Mallya waren aanwezig. Er waren ook drie speciale genodigden uit provincies van buiten Afrika, namelijk Kenneth Okoli (Britse provincie), Illah Leo (de Filippijnen) en Marcel Uzoigwe (Nederland).

Omdat de voorbereiding op het algemene kapittel in volle gang is, maakte de vergadering gebruik van deze gelegenheid om de noodzakelijk kwesties die de gehele congregatie aangaan en raken te bespreken. Kwesties die te maken hebben met vorming, missie, samenwerking, solidariteit, uitwisseling van personeel, centralisatie ten opzichte van decentralisatie en andere reguliere onderwerpen markeerden de agenda van de bijeenkomst.

De kwestie van vorming in relatie tot missie in de moderne realiteit is een uitdaging waar de congregatie op dit moment voor staat. Demografische verschuivingen in het lidmaatschap van de congregatie hebben geleid tot veranderingen in zowel de plaatsing van personeel als in het beleid betreffende de verschillende missieopdrachten van de congregatie. Het is vermeldenswaard dat van de ongeveer 2800 huidige leden van de congregatie, zo'n 1600 van hen afkomstig zijn uit Afrika. Evenzo bevindt het grootste percentage van de leden, nog in vorming, zich in Afrika. De statistieken zijn van belang voor de congregatie en heeft consequenties voor bemensing van haar missies. Dat was één van de redenen waarom provinciaals uit externe provincies uitgenodigd waren om mee te denken over deze kwesties.

Omdat de vorming op missie gericht is, groeit de behoefte aan meer samenwerking tussen de vormende provincies en de provincies waar de toekomstige missionarissen komen te werken. Hoe zorg je dat de vorming afgestemd wordt op de behoefte van de werkplaats? Maar ook, hoe voorkom je dat Spiritijnse vorming niet te veel van elkaar afwijkt? Is het nog mogelijk te spreken van een uniforme Spiritijnse vorming die beantwoordt aan de zo uiteenlopende behoeften van missie maar ook aan de zo diverse situaties van de provincies die verschillende manieren aanbieden om dezelfde spiritualiteit te beleven? Door dat de missies van de congregatie zo verschillend zijn en de diversiteit van de leden zo enorm, is het een enorme uitdaging om een algemene inhoud van de vorming te bepalen. Het is duidelijk dat de tijd dat de seminarie-vorming vast en klassiek was, voorbij is "one size fit all". Verschillende elementen kruisen elkaar in de steeds veranderende en complexe situatie van de geglobaliseerde en hi-tech realiteit van vandaag. En dat is een momentele uitdaging voor een missiecongregatie als de onze.

Missie zal een kernthema voor het komende Algemeen Kapittel zijn. De congregatie bestaat voor de missie zonder welke de bestaansreden ervan in twijfel kan worden getrokken. Het succes van een missionaris hangt grotendeels af van de kwaliteit van de vorming. Terwijl sommige provincies

voldoende middelen hebben om kwaliteitsvorming te financieren, hebben anderen moeite om erdoor te komen. Hoe pak je dit probleem aan? Verder is de vraag van de training van de formators, de zorg dat er genoeg formators in de verschillende vormingshuizen zijn, de financiering van vormingshuizen en de samenwerking tussen vormingscommunities besproken.

Het verschil tussen de ene vormingscommunity en de andere is zo groot dat niet iedereen verzekerd is van de benodigde hulpmiddelen voor zijn vorming. Ook de inhoud van de vorming is soms anders. Dit roept de vraag op of de vorming niet gecentraliseerd kan worden. Maar centralisatie in het licht van diversiteit, ongelijke sociaaleconomische omgevingen en culturele verschillen tussen provincies heeft zijn uitdagingen. Trouwens, vormingshuizen zijn geen academische instellingen die onafhankelijk graden kunnen aanbieden, daarom zijn sommigen van hen verbonden met nabijgelegen universiteiten voor de studie van filosofie en theologie. Dit vereist dat de student de gegeven cursusomschrijving volgt om de benodigde diploma's van de universiteit te behalen. Men kan niet met succes tegen de noodzaak van bepaalde diploma's voor missie in de huidige seculiere samenleving argumenteren.

Ondanks de complexiteit van deze kwesties, werden ze op een goede manier geanalyseerd en vastgelegd en opgetekend. Iedere uitgenodigde nam volledig deel aan alle plenaire en groepsdiscussies, net als leden van SCCAI. We kregen ook de gelegenheid om over de vooruitzichten en uitdagingen van missie in Europa en Azië van gedachten te wisselen. Het was voor mij een gelegenheid om feedback te geven en meer concreet bij te dragen aan de vraagstukken van missie, vorming en samenwerking tussen de uitzendende en de ontvangende provincies. Deze vragen komen vanzelfsprekend in het algemene Kapittel op wereldschaal voor, maar het is prijzenswaardig dat de circumscripties er nu al op verschillende niveaus over na beginnen te denken.

De bijeenkomst bood mij ook een unieke gelegenheid om de verschillende provinciaals te ontmoeten, vooral de provinciaals van de provincies waarvan leden in Nederland werkzaam zijn. Door de zijbijeenkomsten en de informele gesprekken leerden wij elkaar en de situaties in hun provincies beter kennen. Ik hoop dat dit samentreffen bij zal dragen aan een verdere verdieping van de relaties tussen hun en onze provincie.

Marcel Uzoigwe CSSp

Communiteit Handel

Een warm welkom.

Enkele maanden na onze aankomst in Handel werd onze communiteit op feestelijke wijze welkom geheten door de Handelse bevolking. Dit welkom begon in een bomvolle en sfeervolle eucharistieviering met een Afrikaans tintje onder leiding van het koor 'A Djambo' uit Venray. De bijdrage van het koor alsook de Afrikaanse gezangen, uitgevoerd door de aanwezige Afrikaanse medebroeders, werden zeer gewaardeerd. Na de viering had het "Handels Dorpsoverleg" gezorgd voor een gezellige informele receptie in het gemeenschapshuis 'de Bron', tegenover ons huis. De aanwezigheid van zoveel mensen uit Handel en andere kerkdorpen, van medebroeders, familieleden en bekenden deed onze beginnende communiteit natuurlijk erg goed. Meerdere malen werden we toegesproken en werd ons een aangename werksfeer toegewenst, met de hoop dat we elkaar in het sociale leven van Handel nog vaker zouden tegenkomen en ontmoeten. Dit warme welkom gaf ons niet alleen het gevoel dat we welkom waren, maar ook een thuisgevoel.

Op 18 april - Witte Donderdag - konden we een vierde lid van onze communiteit verwelkomen in de persoon van Jules Davy Malonga. Hij komt onze communiteit versterken. Voorlopig is zijn belangrijkste taak het zich eigen maken van de Nederlandse taal, taalvaardigheid opdoen in het contact met de mensen hier. Hij krijgt een of twee keer per week Nederlandse les hier in huis van Hans Goossens, neemt deel aan de taallessen van het taalcafé en gaat één keer per week voor in de dagelijkse eucharistieviering. Hij neemt ook rijlessen om zijn rijvaardigheid te verbeteren. Ondertussen is hij al aardig ingeburgerd.

Benoemingen en presentaties

Candido Sousa Luhuma kreeg op een 1 februari van het bisdom zijn benoeming als pastor voor de parochie Gemert-Bakel. De eucharistieviering op 7 april, waarin hij gepresenteerd werd, had plaats in de St. Janskerk te Gemert. Het was een mooie viering, opgeluisterd door acht koren uit de kerkdorpen van de parochie. Tijdens de receptie werd Candido door vele mensen warm welkom geheten.

De benoeming van Callistus Offor liet wat op zich wachten, maar hij ontving zijn benoeming als pastor voor de St Martinusparochie te Cuyk op 1 juni. Op 29 september werd hij tijdens de zondagsviering in Cuyk gepresenteerd. Het was een mooie en feestelijke viering, waarin de koren van de verschillende kerkdorpen zich verenigd hadden tot één koor. Ook werd Callistus door ieder kerkdorp afzonderlijk welkom geheten. Daarna werd hem nog door vele mensen de hand geschud en ontving hij veel goede wensen. Na afloop was er voor de aanwezige pastores, medebroeders en het parochiebestuur nog een heerlijke koffietafel.

Aanvankelijk hadden wij gedacht dat we als gemeente zouden worden benoemd voor het pastoraat van de Willibrordusparochie Gemert-Bakel. Maar vanwege gebrek aan financiën en formatieplaatsen werd er door bisdom en parochiebestuur gekozen voor twee regioparochies namelijk de Willibrordusparochie Gemert-Bakel en de Martinusparochie Cuyk. Beide parochies hebben de zorg voor een zevental kerken. Handel blijft de spiritijnse gemeente van waaruit Candido en Callistus werken in de parochies. Dat zal zeer zeker gevolgen hebben voor ons spiritijns gemeentelven. Als pastor werken in een Nederlandse parochie is voor onze Afrikaanse medebroeders wel wat anders dan in een parochie in eigen land en cultuur. Het vertrouwd raken met de Nederlandse stijl van liturgie vieren en van overleg is natuurlijk even wennen. En ook de gelovigen zelf moeten even wennen aan hun aanwezigheid.

Handel Mariaoord

We zijn niet alleen terecht gekomen in een regio- en fusieparochie, maar ook in een bedevaartsoord van Maria, wat onze speciale aandacht vraagt. Handel wordt beschouwd als het oudste bedevaartsoord van Maria in Noord-Brabant. Nog steeds is de belangstelling van Mariavereerders groot en de devotie levend. Over het vroegste verleden van Handel is weinig bekend. Vast staat wel, dat de Duitse Ridder Orde veel invloed heeft gehad op de ontwikkeling van de Mariadevotie in de Handelse kapel. De vestiging van de Duitse Orde binnen Gemert wordt gedateerd in 1220. Grondig onderzoek wijst uit dat Handel (wat velen niet weten) de eerste residentie van de commandeur van Gemert geweest moet zijn. De Kapel van Handel stamt uit die tijd. Ze werd gebouwd als een eigen kapel van de Duitse orde en toegewijd aan

Maria, de patrones van de orde. Een charter uit 1368 is de eerste (bekende) geschreven bron die de aanwezigheid van een Mariadevotie bevestigt.

Al vanaf de zestiende eeuw is er sprake van processies. Zo trok toen al op Tweede Pinksterdag de Gemertse processie, of beter gezegd de Handelse processie, want de stoet ging toen van Handel naar Gemert. Dat de Gemertse processie met het Handelse miraculeuze beeld van Handel naar Gemert voerde, had zeer waarschijnlijk te maken met het feit dat Handel een kapelgehucht van Gemert was. Het Mariaoord kende door de eeuwen heen ups en downs maar hield toch altijd stand. De laatste jaren constateert men enige opleving: het aantal processies en vooral het aantal bezoekers door het jaar heen schijnt toe te nemen. Jaarlijks komen er een 25-tal bedevaarten

naar Handel toe. Vooral in mei, de Mariamaand, en in oktober, de Rozenkransmaand, maar ook door het jaar komen er veel mensen naar de kapel toe om een kaarsje op te steken.

De meest bekende processie is zeer zeker die van Valkenswaard in het derde weekend van juni, met huifkarren en paarden. Vele pelgrims overnachten in Handel en omgeving. Dit jaar bestond deze processie uit zo'n 1500 personen, met veel jeugd en jonge mensen. De meer bejaarde pelgrims werden per bus gebracht. De gehele bevolking van Handel is erg betrokken bij dit grote evenement. De pastores van Valkenswaard logeren bij ons in huis. Naast het serieuze deel van het gebeuren is het dan tot in de late avonden overal druk en erg gezellig. Midden in de nacht hoorden we enkele enthousiaste bedevaartgangers uit volle borst het Marialied van Gerard van Maasackers zingen: "Salvé, salvé, salvé ... "

De meeste processies brengen een voorganger mee, zo niet dan gaat een pastor van de parochie en een van ons voor.

Jaarlijks wordt er op de laatste zondagavond van oktober, de Wereldmissiemaand en Rozenkransmaand, in het processiepark een Mariale Lichtprocessie gehouden en het Missionaire Rozenkransgebed gebeden in verschillende talen. Er waren dit jaar zo'n 200 personen aanwezig, veel ouders met kinderen en jonge mensen. De harmonie luisterde, samen met een flink kinderkoor, deze bijzondere viering op.

In 2020 zal Handel haar 800- jarig bestaan vieren en daarbij zal ook de kerk nauw betrokken worden. De voorbereidingen daarvoor zijn al in volle gang.

Missionaire activiteiten van de gemeenschap

De kerk met de Mariakapel bepalen ook min of meer ons gemeenschapsleven. Zo werden we van meet af aan ingeschakeld om voor te gaan in de doordeweekse eucharistievieringen in de Mariakapel, en soms voor de dagelijkse aanbidding en het voorgaan in de eucharistie op iedere priestertaterdag. Het getijdengebed bidden we zoveel mogelijk samen in onze eigen huiskapel.

Eenmaal per maand maakt een regionale gebedsgroep gebruik van onze huiskapel om er de eucharistie te vieren, waarin Callistus meestal voorgaat.

Iedere vierde zondag van de maand is er in de namiddag een H. Mis voor de Brazilianen, die in de regio wonen. Na de H. Mis komen ze samen in ons huis of in de tuin om hun bijeenkomst voort te zetten, met een drankje en een hapje. Zij zorgen dan zelf voor eten en drinken.

In de veertigdagentijd hielden een 25-tal Filipijnen uit bijna geheel Nederland een bezinningsdag in ons huis. Deze dag werd verzorgd door Marcel Uzoigwe en door Charles Ajogi, een medebroeder uit Berg en Dal. De ruimte in ons huis, de Mariakapel en het processiepark lenen zich uitstekend om mensen te ontvangen voor een bezinnings- of retraitsdag. Ook de medestanders hielden hier op 17 en 18 mei hun pelgrimsweekend met als thema 'toekomst – onze toekomst'. Op 20 juli kwamen een groep uit de internationale gemeenschap van onze parochie in Rotterdam-Zuid en een aantal medebroeders naar Handel om er samen het tienjarig priesterfeest van onze medebroeder Callistus Offor te vieren. Het werd een mooie en uitbundige bijeenkomst, waaraan Callistus zeer zeker de beste herinneringen bewaart.

In de maand september is ook de bijbelgroep in Gemert weer begonnen. Martin begeleidt deze groep al jarenlang. De trouwe deelnemers geven aan, dat ze door samen de Bijbel te lezen ontdekt hebben, welke uitdagende kracht er van deze teksten kan uitgaan.

Dit nieuwe werkjaar is er ook in ons huis in Handel een tweede bijbelgroep gestart.

In de maand juli was Candido op vakantie bij zijn familie in Angola, Callistus bracht van 16 augustus tot 17 september zijn vakantie door bij zijn familie in Nigeria en op 3 september vertrok Jules met de bus naar Parijs om vandaar naar zijn thuisland Congo te vliegen voor een welverdiende vakantie.

Onze medebroeder Eugene Awayevu bracht deze zomer enkele weken door in onze gemeenschap. Met zijn gulle lach en opgewekt karakter bracht hij nieuw leven in onze gemeenschap. Op 18 augustus is hij vertrokken naar Berg en Dal om zich verder bezig te houden met het zich eigen maken van de Nederlandse taal.

Enkele uren per week komt Ans Willemse ons huis poetsen en tweemaal per week maakt Netty Hoefnagels voor ons een warme maaltijd klaar. De andere dagen verzorgen we zelf op toerbeurt de warme maaltijd.

Op 3 november gedenken wij dat we al een jaar hier in Handel wonen.

We hebben samen met onze mogelijkheden en beperkingen onze gemeenschap proberen op te bouwen. Dat is ons samen heel aardig gelukt, al was mijn bijdrage daarin erg beperkt vanwege mijn best pittige chemo behandelingen en operaties. Het vroeg een lange periode van herstel, maar ik voel dat het tij aan het keren is en dat ik weer wat meer energie krijg en werklust.

Martin van Moorsel CSSp

Brief van de deelnemers aan de studiebijeenkomst van het werkstuk van de Synode over Amazonië.

“Christus wijst naar Amazonië”

(Paus Paulus VI)

Wij, bisschoppen, priesters, religieuzen en leken van de kerken in het Amazonegebied, alsook de broeders en zusters, die met ons het pad van de oecumene bewandelen, verenigd in Belém om het werkstuk voor de komende Synode te bestuderen, geven uiting aan onze bezorgdheid over ons “Gemeenschappelijk Huis” en aan onze wil om een evangelisatie op gang te brengen, die met twee voeten in deze werkelijkheid staat en die tevens “samaritaans”(Lc 10) en ecologisch is.

Sinds 1952 komen de bisschoppen van het Amazonegebied periodiek samen om de zending van de kerk in de speciale omstandigheden van dit gebied te bespreken. “Christus wijst naar Amazonië”. Dat was de profetische en ook pragmatische uitspraak van paus Paulus VI, die in 1972, in onze bijeenkomst in Santarém haar weerklank vond. Onze kerk besloot toen dat ze “in eenvoud” aan het gewone leven van de mensen moest deelnemen.

In de bijeenkomst van 1990, in Icoarací (Belém) waarschuwden de Amazonische bisschoppen als eersten de wereld dat er een ecologische ramp op gang was gebracht met catastrofale gevolgen voor het hele ecosysteem van de Aarde tot ver over de Braziliaanse en Zuid-Amerikaanse grenzen heen.

Opnieuw bijeengekomen in 2016, in hetzelfde Icoarací, stuurden de bisschoppen van het Amazonegebied een brief naar paus Franciscus, waarin zij vroegen om een synode bijeen te roepen om deze problemen te bespreken. Gehoor gevend aan de wens van de bisschoppen van de 9 Amazonië-landen, riep de paus op 15 oktober 2017, de Synode van Pan-Amazonië bijeen, met als thema: “Amazonië, nieuwe wegen voor de kerk en voor een integrale ecologie”.

Sinds de 17de eeuw, is de kerk aanwezig in het Amazonegebied; zij zette zich daar in, over het algemeen voor het werk van de evangelisering en voor dat van de menselijke ontwikkeling. Hoeveel scholen, ziekenhuizen, werkplaatsen, sociale centra zijn er niet gebouwd en in stand gehouden tot in de verste uithoeken van het gebied. Uit voormalige missies van onze kerk ontstonden dorpen en steden. Hoeveel bloed, zweet en tranen heeft de verdediging van de waardigheid en de rechten van de mens gekost, in het bijzonder die van de meest armen en uitgesloten van de samenleving, van de oorspronkelijke indiaanse bevolking en van de evenzeer bedreigde natuur. We betreuren het intens, dat onze leiders nu behandeld worden als criminelen en als vijanden van het vaderland, in plaats van dat ze gesteund en aangemoedigd worden.

Met Paus Franciscus, verdedigen wij vastberaden het Amazonegebied en eisen dat onze regeringen met urgentie maatregelen nemen tegen de nietsontziende agressie, waarvan de natuur het slachtoffer is, tegen de gewetenloze plundering van het woud, met zijn duizenden jaren oude verworvenheid van planten en dieren, die teniet wordt gedaan door crimineel aangestoken branden.

Angstig bezorgd, klagen we de vergiftiging van rivieren en meren aan, de luchtvervuiling, die met name bij kinderen ernstige intoxicatie veroorzaakt, tegen de illegale visserij, tegen invasies van de indiaanse leefgebieden door mijnbedrijven, goudzoekers en houtzagerijen, de illegale handel in biodiversiteitsprodukten.

Het geweld is de laatste tijd schrikbarend toegenomen en eist ook van onze kerk een totale inzet, om vrede, respect, saamhorigheid en liefde te versterken.

We komen met kracht op voor het behoud van het Amazonegebied, dat bijna 60% van ons land beslaat. De soevereiniteit van ons land, Brazilië, over dit gedeelte van Amazonië is voor ons buiten kijf, maar we begrijpen ook heel goed de bezorgdheid van heel de wereld, bezorgdheid die we delen m.b.t dit macro-biona, dat een uiterst belangrijke regulerende functie vervult voor het klimaat van heel onze planeet. Alle naties hebben de morele plicht samen te werken met de negen Amazonische landen en met de plaatselijke organisaties, die zich hier inzetten voor het behoud van dit biona, want het overleven van volken en ecosystemen in andere delen van Brazilië en Zuid-Amerika hangt af van deze macro-regio.

De door Paus Franciscus bijeengeroepen Synode komt dus op een cruciaal moment van onze geschiedenis. We willen nieuwe wegen ontdekken voor de evangelisatie voor de volken, die in het Amazonegebied wonen. Tegelijkertijd vernieuwt de kerk zo haar verantwoordelijkheid voor de verdediging van deze heilige grond, die God in zijn weldadigheid geschapen heeft en waarvoor wij moeten zorgen ten bate van de tegenwoordige en toekomstige generaties.

Een speciale dank gaat uit naar het kerkelijk pan-Amazonasnet (Repam), voor alle inspanning bij het belangrijke proces van LUISTEREN naar de stem van de gemeenschappen en van de verschillende segmenten van het volk Gods, onder wie speciaal de vrouwen, en met expressieve deelname van jongeren en de oorspronkelijke bevolking.

We vragen om voor ons te bidden, zusters en broeders, opdat het verloop van de Synode een weerspiegeling moge zijn “van de vreugde en de hoop, het verdriet en de angst van mannen en vrouwen van nu, vooral van de armen en van allen, die lijden”. (Gaudium et Spes 1)

Dat Maria van Nazareth, uitdrukking van Gods moederlijke gelaat te midden van ons volk, door haar voorspraak, de stappen moge begeleiden van de kerk van haar Zoon in dit Amazonische woud- en waterland, opdat zij teken en aanwezigheid van Gods Rijk moge zijn. En dat zij ertoe bij kan dragen, door haar evangelisatie en zorg voor de promotie van de menselijke waardigheid, tot een steeds diepere eerbied voor het leven in onze regio.

Preek bij het diamanten professiefest van br. Pieter Vaars

14 september 2019

Een zestigjarig professiefest is niet een gelegenheid om zomaar voorbij te laten gaan. Daarom zijn we hier bijeen gekomen in deze eucharistieviering om het feestelijk te gedenken in grote dankbaarheid aan de Heer. 60 jaar religieus leven in dienst van de missie, in dienst van de minstbedeelden. Of zoals onze spiritijnse leefregel het formuleert: ‘In het hart van het volk Gods, te midden van de grote verscheidenheid van roepingen die de heilige Geest verwekt, worden wij spiritijnen, geroepen door de Vader (...) om in navolging van zijn Zoon

de blijde boodschap van het koninkrijk te verkondigen ... aan de armen' [Sp.L. 1; 4.]. Deze 'armen' worden dan nader gespecificeerd als 'die volken, groepen en personen die nog niet of nauwelijks de boodschap van het Evangelie hebben gehoord, [zij] die in grote nood verkeren, en (...) de verdrukten' [Sp.L. 4]. Pieter heeft op zijn eigen karakteristieke wijze gestalte gegeven aan deze roeping. Op die lange tocht van zestig jaar willen we enig licht werpen vanuit het perspectief van de roepstem van de Heer zoals die klinkt in de evangelielezing: Volg mij.

Alvorens in te gaan op de vele benoemingen en opdrachten die Pieter gehad heeft in zijn religieus leven is het van belang deze te situeren in de context van het tijdsgewricht waarin hij missionair werkzaam is geweest. Het was het tijdvak van het Tweede Vaticaans concilie en het verwerven van onafhankelijkheid van de Afrikaanse landen ten zuiden van de Sahara.

Het Tweede Vaticaans concilie was bedoeld om de kerk bij de tijd te brengen en de ramen ervan open te zetten om er frisse lucht van de wereld binnen te laten. Het heeft enorme veranderingen gebracht in het kerkelijk leven, niet in het minst in het religieus leven. Hierin kregen de broeders om het zo maar eens te zeggen een enorme oppepper. De dominantie van paters verdween langzaam maar zeker onder invloed van het nieuwe inzicht dat volgens onze Leefregel 'allen' in de congregatie 'hetzelfde leven delen met dezelfde rechten en plichten' [Sp.L. 148]. Concreet vertaald kwam dit tot uiting in het feit dat de broeders zich konden ontwikkelen en bekwamen volgens de talenten die ze bezaten en dat ze inspraak kregen in hun benoeming. Ze bloeiden op en onverwachte gaven en bekwaamheden kwamen tevoorschijn. In de missie werden het vakbekwame en zelfstandige persoonlijkheden die naar eigen inzicht en bekwaamheid konden werken en zo een bijdrage leverden aan het vestigen van het rijk Gods van vrede en gerechtigheid.

Het tijdsgewricht waarin Pieter zijn missionaire roeping heeft beleefd, wordt ook nog gekenmerkt door een tweede factor: het verwerven van onafhankelijkheid van de Afrikaanse landen ten zuiden van de Sahara. Jonge Afrikaanse landen probeerden zo goed en zo kwaad als het ging zich te ontworstelen aan de koloniale structuren. Dit bracht grote politieke spanningen met zich mee waarin de jonge plaatselijke kerken zich staande probeerden te houden zonder zich te compromitteren. Deze jonge kerken waren nog midden in het proces om zich om te vormen van missiekerk naar plaatselijke kerk waarin de missionaris het niet meer voor het zeggen had maar zich schikte naar een dienende positie. Te midden van deze politieke en kerkelijke spanningen en ontwikkelingen bleven de broeders werken wat niet altijd eenvoudig was en gevaarloos. Toch bleven ze hun vakmanschap, technisch vernuft en creativiteit inzetten voor de mensen voor wie ze veel empathie voelden.

In deze complexe kerkelijke en politieke situatie is Pieter missionair werkzaam geweest in diverse landen van West Afrika. Maar alvorens daarheen te vertrekken volgde hij een gedegen religieuze en vaktechnische vorming op de missievakschool in Baarle Nassau tussen 1957 en 1962. Maar ofschoon opgeleid om naar de missie te gaan werd hij de eerste drie jaar benoemd voor het noviciaat in Gennep en het scholastikaat in Gemert om medebroeders te vervangen in functies die niets te maken hadden met zijn eigen vakbekwaamheid die lag op het gebied van de

elektriciteit. In 1965 werd dan eindelijk zijn grote wens vervuld en werd hij uitgezonden naar het bisdom Doumé in Kameroen dat onder leiding stond van Mgr. Lambert van Heijgen CSSp. Als jonge broeder leerde Pieter hier het klappen van de zweep. Maar hij kwam er door zijn werk ook achter dat zijn kennis tekort schoot. Daarom keerde hij na zijn eerste verlof niet terug maar volgde een vakstudie op het gebied van elektrotechniek in Helmond van twee jaar.

Ondertussen was in Nederland het bouwteam opgericht dat onder leiding stond van Klaas Hettinga. De andere leden van het team waren Jan van Schayk en Jules Habets. Pieter werd in 1971 lid van het team. Vier jaar lang werkte hij in het team mee aan een aantal projecten in Yaounde, Kameroen en zes jaar in Bangui in de Centraal Afrikaanse Republiek. Het bouwteam was een groot succes. Pieter heeft met veel plezier in dit team gewerkt. Het heeft zeer veel kleinere en grotere bouwprojecten tot volle tevredenheid uitgevoerd. De gerealiseerde bouwwerken lagen in de pastorale, sociale, educatieve en medische sfeer. De broeders hadden alom een goede naam. Ze werkten niet alleen voor de missie als zodanig maar deden ook rechtstreeks ontwikkelingswerk door de structuur verbeterende projecten die ze gerealiseerd hebben. Als blijk van erkentelijkheid voor hun werk kende de Centraal Afrikaanse Republiek ieder lid van het team een hoge onderscheiding toe.

Zoals het zo vaak gaat in een religieus instituut, werd er na zijn bouwteamperiode opeens een beroep gedaan op Pieter om op een heel ander gebied werkzaam te zijn. Pieter kwam terecht in het economaat in Gemert. Daarnaast volgde hij in deze periode een MBO cursus management. Blijkbaar lag het werken op dit gebied hem wel, want al zijn latere functies hebben op de een of andere manier hiermee te maken.

Maar het vuur om in Afrika missionair werkzaam te zijn is bij Pieter nog lang niet gedoofd. Afrika roept. Afrika trekt hem onweerstaanbaar. Vanuit Guinee Conakry komt de vraag om iemand die

met financiën om kan gaan. Pieter grijpt zijn kans. Van 1987 tot 1993 wordt hij uitgezonden naar dat land. Het was een zeer moeilijke opdracht die hij kreeg. Nadat de marxistische president Sekou Touré alle missionarissen het land had uitgezet en de structuren van de kerk had vernietigd, kon na zijn dood de opbouw van de kerk weer ter hand genomen worden. Pieter werd het opzetten en organiseren van de procuur van het

bisdom Kankan toevertrouwd. Dat betekende niet alleen het beheren van geld, maar vooral ook er zien aan te komen. Naast het opzetten van kleine industrieën en het reorganiseren van een timmerwinkel, probeerde Pieter fondsen te verwerven bij missionaire hulporganisaties en ngo's voor zijn plannen. Zijn grote hulp en toeverlaat was hier zijn vriend broeder Jan Huybrechts die de bouwprojecten realiseerde.

Na het opzetten van de procuur van Kankan wordt Pieter gevraagd het beheer van de procuur van het bisdom St. Louis in Senegal op zich te nemen. Hier is de spiritijn Mgr. Pierre Sagna bisschop en broeder Jan de Wit het factotum van het bisdom. Naast de administratie van de financiën van het bisdom bestond zijn taak in het organiseren en leiding geven aan de diocesane caritas en de hulp- en ontwikkelingsprojecten van het bisdom.

Terug in Nederland werd hem gevraagd een taak op te nemen bij de missieprocuur in Halfweg waar de financiën van spiritijnse missies en sommige Afrikaanse bisdommen werd beheerd. Daarnaast verzorgde de procuur verzending van goederen naar de verschillende missies. Hier werkte hij zes jaar.

Ook al leek het dat Afrika voorgoed uit het zicht was verdwenen, toch was dat niet het geval. In 2001 werd een beroep op Pieter gedaan om de procuur van de spiritijnen in Dakar, Senegal te beheren met daarnaast het runnen van het provinciale huis. Pieter deed het graag en ontving de passerende gasten met grote gastvrijheid en zorg. Hij was hier drie jaar en keerde toen definitief naar Nederland terug in 2004. Hij kwam terecht in Gennep en werd econoom en beheerder van de flats. Daarbij was hij ook belast met de zorg voor de plantsoenen en het park. Bovendien kwam daarbij het verzorgen van de geiten en reeën waar hij heel veel plezier aan beleefde. In plaats van in een gat te vallen bij zijn pensioen leefde hij op en genoot volop.

In een vogelvlucht hebben we hier het missionaire leven van Pieter behandeld. Aan de buitenkant bekeken zijn het jaartallen, landen en professionele bezigheden. Het is een hele reeks. Maar wat is nu de rode draad die al deze benoemingen en taken verbindt? Wat is zijn inspiratiebron om telkens maar weer de hand aan de ploeg te slaan, om telkens maar weer zich te verplaatsen en zich in te werken in een nieuwe situatie en opnieuw te beginnen. De lezingen van deze dag geven een indicatie.

De evangelielezing [Luc. 9, 57-62] bevat drie kleine roeping verhalen. In alle drie gaat het over het volgen van Jezus. De stem van de Heer klinkt luid en duidelijk voor wie het horen wil en voor wie er open voor staat: Volg mij. Maar het volgen van Jezus eist zijn prijs: zelfverloochening, onthechting en onbaatzuchtigheid. Bovendien is het zaak niet om te kijken naar het verleden. Het heden telt. Het verleden kan geen zekerheid bieden. Daar kun je niet op bouwen. Je moet wandelen in het heden, of beter gezegd in tegenwoordigheid van de Heer. Zijn stem klinkt duidelijk: Volg mij. Religieuzen horen die stem van de Heer in hun hart en volgen Hem met groot geloof en edelmoedigheid. Ze moeten er veel voor opgeven. Maar het ideaal om de Heer te volgen en in zijn voetsporen te treden trekt onweerstaanbaar. Het is een geestelijk avontuur waaraan je begint en heel je leven volhoudt met vallen en opstaan. Ook als je ouder wordt blijft het de bron van inspiratie voor je leven. Daarbij komt dat je dat ideaal handen en voeten kunt geven in je werk. Je werk dat je doet is een afspiegeling van je innerlijk leven met de Heer. Jacobus [Jak. 2, 14-19] benadrukt dat sterk in de eerste lezing. Het geeft concrete gestalte aan je ideaal van het volgen van de Heer. Tussen je ideaal en je werk moet een balans zijn, het moet in evenwicht zijn zodat er een getuigenis vanuit gaat naar de mensen toe.

Gestoeld op het geloof dat de dragende kracht was van het gezin waarin hij opgroeide wilde Pieter net zoals vele andere religieuzen de roepstem van de Heer volgen in het ideaal van broeder en dan wel in de missiecongregatie van de H. Geest. Broeders zijn doeners. Missionarissen zijn überhaupt doeners, maar broeders nog meer als paters. Dat ligt ook meer in de aard van hun roeping. Geloof en doen, geloof en werken vinden in deze roeping een voorbeeldig evenwicht. Dat trok Pieter. Daar ligt de sleutel om zijn leven te begrijpen. Dat vieren we met hem in grote dankbaarheid. Dankbaar ook aan de Heer die hem heeft geleid naar onze missionaire gemeenschap om daarin een medebroeder te zijn die altijd klaar staat om te helpen, in te springen, er te zijn voor iedereen die op zijn pad komt.

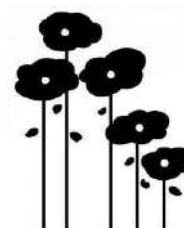
Albert de Jong CSSp

Jarigen in november

1 Jo van de Laar
Theo ten Brink
9 Siebren de Lange

11 John Onoja
12 Urbanus Kithuka
13 Jan Bindels

16 Diane Waarma
19 Ineke Eisenburger

Bericht uit Ethiopië van Iede de lange

Beste vrienden,

Het is alweer meer dan een maand geleden dat ik uit Nederland ben vertrokken en in die tussentijd is er alweer heel wat gebeurd, interessante en minder interessante dingen. Nu Trump en Boris Johnson de media voor zich opeisen, hoor je natuurlijk weinig ander nieuws. En toch! Neem bij voorbeeld de grote Renaissance Dam in de rivier de Nijl die Ethiopië helemaal in zijn eentje aan het bouwen is ondanks het gekrakeel van Sissi in Egypte, die vindt dat al dat water ongestoord naar Egypte moet vloeien, alhoewel het grootste deel uit Ethiopië komt. Gelukkig gaat men ongestoord verder. Eenmaal klaar dan zal deze stuwdam vele mensen in de nabuurlanden alsook in Ethiopië van energie en elektriciteit voorzien.

Sinds de nieuwe regering aan de macht is, blijft het nog onduidelijk waar we naar toe gaan. Wel is het zo, dat ontevreden groepen, die je eigenlijk best tuig kunt noemen, nog minder weten waar ze naar toe gaan. Ze voeren geregeld zogenaamde prikacties uit, waarvan je het nut moeilijk kunt inzien. Ze komen niet met een programma en vormen geen partij met een duidelijk plan. Ze trekken door het land en creëren een hoop ellende onder de mensen. Ze zijn schietgraag en hebben al de munitie die ze nodig hebben. Geregeld worden eenvoudige onschuldige mensen dood geschoten. En om wat voor reden? Enkel en alleen maar om te laten weten dat ze er nog zijn? Het maakt de mensen bang en houdt de vooruitgang tegen.

Toen ik naar Nederland kwam hadden we net alle examens achter de rug en was het wachten op de uitslag. Altijd een tijd waarin zenuwen de baas spelen. Nu had men van hogerhand al uit voorzorg het internetverkeer voor een aantal weken stopgezet. Al het mobiele verkeer moest wachten tot na de examenperiode om de mogelijkheid tot spieken te voorkomen. En toch lekten de resultaten uit. Niet overal, maar op een paar plaatsen.

In plaats van daar achteraan te gaan besloot men de resultaten van de overgangsklas naar de universiteit te blokkeren. Men selecteerde vier vakken van het totaal aantal vakken en besloot op grond van de resultaten van die vier vakken de overgang te bepalen.

Toen ik terugkwam naar Yabello, hoorde ik eerst dat er maar zes van onze 22 studenten geslaagd waren. In de voorgaande jaren was het steeds 100%. Even later waren het er zo'n 12 en

uiteindelijk slaagden er toch nog 16 van de 22. Jammer genoeg vielen een aantal van onze beste studenten af. Wat te doen? "Volgend jaar beter", was alles wat ik te horen kreeg. Jammer.

Verder alles goed, zoals men zegt, al vraag je je wel af of je op dit moment zo'n land moet bezoeken. Niet dat er enig kwaad in steekt, maar.... nou ja.

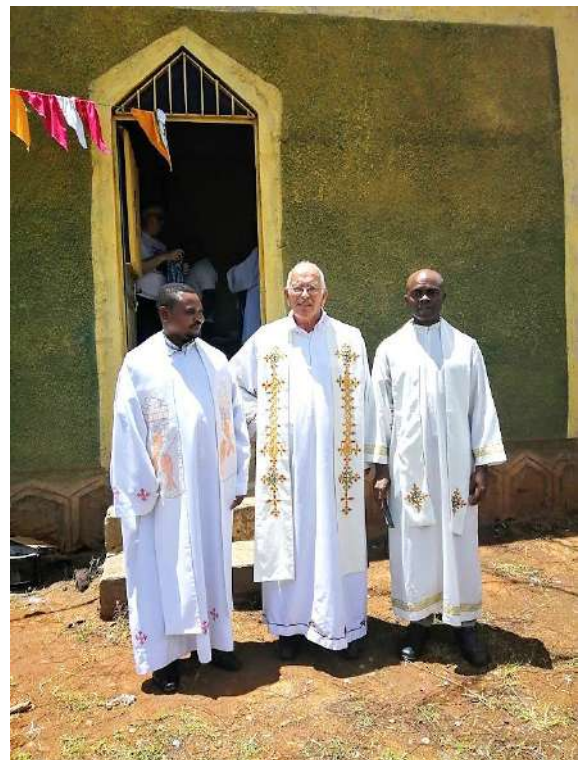
En dan is er nog het feit dat ik, zonder er zelf iets aan te kunnen veranderen, 80 ben geworden. Toch wel een dag om even bij stil te blijven staan. En meer mensen dachten er ook zo over. Het werd een uitzonderlijk feest. Geiten werden ingeslagen samen met een zak vol uien. Rode peper werd gekocht en de befaamde Ethiopische pannenkoek, de Enjera, werd besteld. Voor het geval dat... werd er ook nog 25 kg rijst gekocht, en het feest kon beginnen. Coca Cola en Sprite hadden ook een goede klant aan ons.

Facebook stond niet roodgloeiend, maar jullie waren er wel allemaal.

Het was niet nodig om de stegen en paden op te gaan om mensen te halen, want het liep vanzelf al vol. Onze eigen groep Spiritijnen, collega's en vrienden, en ieder die wel een feestje wilde samen met onze studenten vulden allereerst de kerk om samen te danken en vervolgens de zaal waar het eten klaar stond. Hoeveel waren er? Niet te schatten, maar gelukkig ging ieder na afloop verzadigd naar huis. Aangezien het geestelijke onderdeel (H. Mis enz...) nogal wat tijd in beslag nam, waren de speeches vóór de maaltijd gelukkig kort en bondig. Het resultaat was een dag om niet te vergeten.

Velen hebben foto's op Facebook en WhatsApp gezet, zodat die markt wel verzadigd is, dunkt mij. Ik wilde het dan hier ook maar bij laten.

Dingen gebeuren. Zo schijnt onze nieuwe Universiteit hier in Yabello ook al aardig uit de grond te komen en is registratie voor het komend jaar al een mogelijkheid.

Verder hebben de plannen voor een internationaal vliegveld ook al de ronde gedaan, al is daar ter plaatse nog niet meer te zien dan laag struikgewas en hier en daar wat Acaciabomen.

Verder is het grootste nieuws dat hier iedereen in beweging brengt, het feit dat het de afgelopen week (24/7 zoals ze dat zo mooi zeggen) geregend heeft. Het is een beetje lastig bewegen met zoveel modder, maar het brengt weer brood op de plank. Moge deze periode lang gaan duren.

Mensen, mocht ik jullie nog niet hebben bedankt voor jullie altijd aanwezige interesse en goede zorgen die mij tot over de 80 hebben gebracht, dan nog bij deze: HARTELIJK DANK !

Vele hartelijke Groeten.

IEDE

Bijzondere missieviering vanwege een bijzondere missiemaand

Bron: KNR

Op zaterdag 19 oktober organiseerde de KNR samen met de Week Nederlandse Missionaris en het bisdom Den Bosch een speciale missieviering ter gelegenheid van de Buitengewone Missiemaand. De viering vormde tevens de afsluiting van de gebedsmarathon die de KNR dit jaar hield in het kader van het jaarthema 'Hij heeft mij gezonden. (Lucas 4,18) Wat is onze missie?

Meer dan honderd mensen waren zaterdagmiddag naar de kerk van het Stadsklooster San Damiano gekomen om de viering bij te wonen.

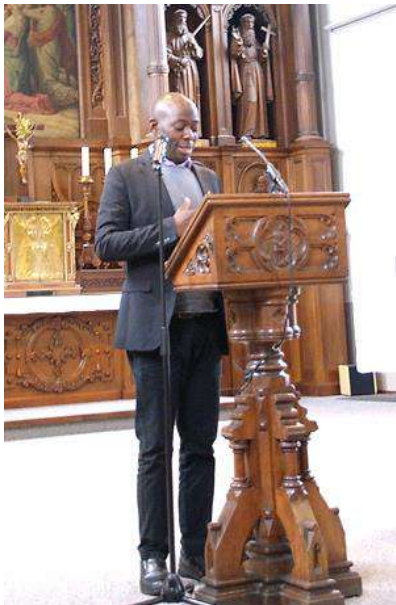

Migranten kunnen ons veel leren

Na een woord van welkom namens de drie organisaties door Gerard Moorman was het woord aan pater John Onoja cssp. Hij is afkomstig uit Nigeria en na zijn stage in Algerije is hij in 2008 naar Nederland gekomen als missionaris. Hij is lid van het missionair team Eindhoven en onder andere betrokken bij de Engelstalige parochie in Eindhoven.

“ Mensen vragen wel eens of ik hier ben gekomen om mensen te bekeren of om het priestertekort op te vangen. Mijn antwoord is ‘Nee’, ik ben hier niet gekomen om gaten

te vullen of als gastarbeider,” begint pater John zijn verhaal. Missie is voor hem grenzeloos aanwezig zijn. En dat is niet iets wat alleen voor missionarissen geldt. “Door het doopsel zijn we allemaal priesters en profeten” Er zijn veel verschillen te zien tussen de Afrikaanse en de Nederlandse kerk. “ In Nigeria groeit de kerk en is veel werk te doen. Hier zijn er lege kerken en moeten sommige sluiten. Nederland is een rijk land, maar we zijn hier soms vergeten hoe we naar God kunnen luisteren. De migranten in dit land kunnen ons nog veel leren en ons geloof helpen versterken. Daarom is het belangrijk de buitenlanders te zien als gewone parochianen en hen met elkaar te verbinden.”

Wereldkerk aanwezig

De woorden van pater John werden bevestigd door het koor van de Engelstalige parochies uit Eindhoven en Utrecht. Een groep van jonge en enkele iets minder jonge mensen afkomstig uit alle bijna alle continenten, luisterde de middag op met prachtige gezangen in vele talen. Op deze manier was de wereldkerk letterlijk aanwezig deze middag en werd direct duidelijk dat de migranten inderdaad veel vitaliteit kunnen brengen in de Nederlandse kerkgemeenschappen.

Eucharistieviering

De middag werd afgesloten met een eucharistieviering met KNR-voorzitter abt Bernardus Peeters als hoofdcelebrant. In zijn preek sprak hij over verandering en de missie die we als gedoopten allemaal hebben. In plaats van de voorbeden was er een litanie van missionaire heiligen. Hierin kwam een deel van de missionaire pioniers terug die in de gebedsmarathon aan bod waren gekomen. Ook nu zorgde het koor voor het internationale karakter van onze wereldkerk door liederen in diverse talen.

Overledenen

12 oktober In Korbeek (België) overleed in de leeftijd van 88 jaar de heer Sjaak Clijsters, oud-collega en broer van broeder Harrie Clijsters.

16 oktober In Apeldoorn overleed in de leeftijd van 94 jaar mevrouw Joep Peeters - Hogervorst, zus van pater Gerard Hogervorst.

23 oktober In Naaldwijk overleed in de leeftijd van 83 jaar de heer Arnold Vijverberg, zwager van †pater Adriaan Olsthoorn.

26 oktober In Heerlen overleed in de leeftijd van 78 jaar mevrouw Ans Limpens-Timmermans, zus van pater Frans Timmermans.